

קונטרס

טעם זקנים

שיחות התחזקות בעבודת השם
ע"ד הסלולה של
רביה"ק מוהר"ן מברסלב זי"ע
מאת הרה"ח
ר' לוי יצחק בענדער ז"ל
מתובל בסיפורי עובדות מאנ"ש מדורות הקודמים
מתורגם ללשון הקודש

נד

מכון
טעם
זקנים
שיחות של
רבי לוי יצחק בנדר ז"ל

תוכן השיעור

הפירוש מצא חן בעיניו

הניח ידו על כתפיו

לא יכול היה לקרר תבעת ליבו

הביא לרבי ששה כסאות

"מבעל כזה את רוצה פרנסה!?"

לא הלך כמתוכנן...

לא ליפול מהמדרגה הנמוכה ביותר

לגודל תבערת הלב נשרפה החולצה

"דראָפּע זיך און האלט זיך!"

כל אחד יכול לעשות התבודדות!

לילה אחד שמתנהג שלא כסדר...

עיקר השמחה על ידי זכרון בעלמא

דאתי דייקא

לא להיות 'רואה פני גיהנום'

"אבא, היכן הוא ה'חוט של חסד ביום'

שלך?"

לא ידע שחתנו לומד ליקוטי מוהר"ן

הערות והארות מתקבלות בחפץ
לב, נא להתקשר אל:

יוסף מענדל האָס

מאנסי ארה"ב

1-845-200-0443

(ארה"ק: 072-257-3456)

כל הזכויות שמורות

קונטרס זה הינו תרגום של

קונטרס ק"מ באידיש

לקבלת הקונטרס וכן ההקלטה (MP3)

של השיעור, יש לפנות דרך

האימייל:

Rlyb148@Gmail.Com

ניתן להאזין לכל השיחות שי"ל על ידינו:

בקו 'מערכת ברסלב'

ארה"ק: 02.560.7387

ארה"ב: 646.585.2985

ענגלאנד: 0330.390.0487

בעלגיע: 03.808.1775

לשמיעת השיעור המצו"ב יש להקיש:

#2.1.2.1.1 ואח"כ #140

פרשת כי תבא

שנת תשל"א

הפירוש מצא חן בעיניו

רבי נתן התקרב לרבי בחודש אלול שנת תקס"ב^א. הוא היה אז מוקף במתנגדים. בפעם הראשונה שהוא בא לרבי, בראש השנה הראשון, אמר אז הרבי את התורה "בחצוצרות"^ב. רבי נתן נענה פעם ואמר שאז עדיין לא היה הרגשה בתורה, רק שמצא חן בעיניו הפירוש של הפסוק: "אֵזֶן שֹׁמֵעַת תּוֹכַחַת חַיִּים בְּקֶרֶב חֲכָמִים תִּלְיִן"^ג.

הרבי מפרש שם^ד: "אוזן שומעת תוכחת חיים – שמשמיעים ל'אוזן' תוכחה על המוח; "חיים" הכוונה 'מוח'. כיצד מוכחים אותו? על ידי "בקרוב חכמים תלין".

^א עיין ימי מוהרנ"ת ח"א, אות ב'; חיי מוהר"ן אות קט"ו.

^ב עיין חיי מוהר"ן אות א': התורה בחצוצרות (ליקו"מ ח"א סי' ה') אמר בראש השנה פה ברסלב שנת תקס"ג. וראש השנה חל אז ביום שני ושלישי. והוא היה ראש השנה הראשון לשיבתנו פה ולהתקרבותי אליו.

^ג עיין אבניה ברזל אות ח': ואחר-כך שמע מרבנו ז"ל התורה בחצוצרות סימן ה'. ואמר שלא היה לו שום השגה בהתורה הנ"ל אלא היה נראה לו הפשט של הפסוק "אזן שומעת תוכחת חיים" וכו', כי זאת היה נצרך לו מאד כדי שיתרץ לו עקר הקשיא של חותנו הרב ר' דוד צבי ז"ל, מה שהחסידיים חולקים זה על זה.

^ד וזל"ש אות ד': וזה פרוש (משלי ט"ו): "אזן שומעת תוכחת חיים בקרב חכמים תלין" לשון תלונה ומריבה. כשאתה שומע מריבות שבין הצדיקים תדע, שזה משמיעין אותך תוכחה, על שפגמת בטפי מכה, שעל זה נאמר (משלי ב): "כל באיה לא ישובו, ולא ישיגו ארחות חיים", שאתה דבוק בסטרא דמותא, בחינת חמץ, בחינת ירד גבריאל וכו', ותדע שנעץ קנה, הינו חכמות חיצוניות נעוצים בים חכמתך, ובדואי אם לא היה נפגם מכה, לא היה נשמע לך מריבות שבין הצדיקים, ואין המריבה אלא בשבילה, כדי שתשוב ממנות לחיים.

"כשאתה שומע מריבות שבין הצדיקים" – כשאתה שומע איזה מחלוקת שיש בין הצדיקים, תדע, "זה משמיעין אותך" – זה גורמים לך לשמוע, בגלל שאתה פגמת במוחך, אחרת, כלל לא היית שומע שיש מחלוקת".

רבי נתן נענה פעם ואמר: "בתורה ההיא עדיין לא היה לי הרגשה, רק שמצא חן בעיני הפירוש של הפסוק: 'אוזן שומעת תוכחת חיים, בקרב חכמים תלין!'".

הניח ידו על כתפיו

רבי נתן נשאר לשהות במחיצתו של הרבי כל 'עשרת ימי תשובה', הוא לא נסע, ובאלו ה'עשרת ימי תשובה' הרבי דיבר עמו.

ה' עיין גם ליקוטי עצות ערך 'צדיק' אות ח': מי שרוצה לחוס על חייו צריך להתגבר שלא ישמע וישגיח כלל על המריבות שבין הצדיקים השלמים, רק להאמין בכלם, ואדרבא כששומע המריבות שבין הצדיקים יקח לעצמו מוסר ויסתכל על עצמו היכן הוא בעולם, כי בזה מוכיחין אותו על שפגם בטפי מחו, כי בודאי אם לא היה נפגם מחו לא היה נשמע לו המריבות שבין הצדיקים, ולא היה נכנס בלבו שום קשיא עליהם כלל. ועקר המריבה היא רק בשבילו, הינו בשביל זה בעצמו הנ"ל כדי שיבין ויזכר על-ידי המריבה שבין הצדיקים היכן הוא בעולם, שרוצים לגרשו מן החיים האמתיים שהם הצדיקים אמתיים, על-ידי המריבה הזאת, מחמת שפגם בטפי מחו שעליו נאמר: "כל באייה לא ישובון ולא ישיגו ארחות חיים" (משלי ב' יט). ומי שהוא כסיל ואינו מבין את זאת באמת, נתרחק על-ידי-זה ואובד את עולמו. אבל מי שרוצה לחוס על עצמו באמת, אדרבא על-ידי-זה דיקא נתעורר ומזכיר את עצמו היכן הוא בעולם כנ"ל, ומבין שזהו הנסיון שלו שצריך לעמד בזה הנסיון שלא ישמע ולא יסתכל על המריבה הזאת, ונתקרב דיקא על-ידי-זה לצדיקים אמתיים, שעל-ידי-זה עקר תקונו לנצח. כי עקר המריבה שבין הצדיקים היא בשביל זה דיקא בשביל נסיון זה שיתרחק המתרחק, כי ראוי לרחקו מחמת שפגם בטפי מחו, ואם ירצה לעמד בנסיון זה להבין מזה בעצמו גדל פגמו ולא יסתכל על זה, יתקרב על-ידי-זה דיקא, כי מחמת שפגם כל-כף אי אפשר לו להתקרב, כי אם על-ידי נסיון זה דיקא והבן. כי באמת השם יתברך חפץ חסד הוא ורוצה לקרב המרחקים, אף-על-פי שאינם ראויים לקרבם, אבל אין יכולים להתקרב כי אם על-ידי נסיון זה כנ"ל.

אני הייתי שם בעיר ברסלב; בבית מדרשו של הרבי היה – קראו לזה "פריזבע" – כמין "איצטבא", ופעמים שהרבי היה יושב בצד זה, ופעמים בצד זה!

רבי נתן, כמה שהרבי דיבר עמו, בכל זאת לא פעל אצלו שיתקרב אליו, עד שהרבי הניח ידו על כתפיו, והפטיר במילים אלו: "והלואה, טוב מאד כשמשיחים ליבו לפני השם יתברך כמו לפני ידיד טוב אמיתי!".

חשב אז רבי נתן בלבו: 'על ידי עצה זו יכול להיות שאזכה להיות יהודי כשר!' – על ידי עצה זו".

¹ עיין חיי מוהר"ן אות נ': והיה הוא זכרונו לברכה יושב אז בחוץ אצל כתל בית הכנסת בדרום אצל חתיכת בידל עץ מן העב המנח ליסוד. כי שם היה רגיל לישב כמה פעמים לפעמים בצד דרום ולפעמים בצד צפון ולפעמים במזרח ולפעמים במערב, ולפעמים בתוך העזרה של בית הכנסת, ולפעמים הלה עמנו לטיל על ההר שסביב העיר, ולפעמים הלה עמנו אנה ואנה לפני בית הכנסת. ובכל אלו המקומות שמענו תמיד חדושים נפלאים ונוראים ושיחות קדושות אשר לא נשמעו כזאת מימים רבים.

² עיין כוכבי אור - אנשי מוהר"ן, אות ד'; אבניה ברזל אות ט'; הקדמת השתפכות הנפש.

³ וזל"ש בכוכבי אור: ומיד נכנסו אלו הדבורים בלבבו כאש בוערת ממש, והבין תכף שעל ידי עצה זאת בודאי יהיה נעשה איש פשר פראוי כי כל מיני מחשבות שיסבב הבעל דבר בדעתו וכל מיני מניעות שיימנעהו כלם יספר לפני השם יתברך ויבקש מאתו רחמים ותחנונים על כל דבר שיעזרו להיות פראוי לאיש הישראלי ועל ידי אלו הדבורים קרבו להשם יתברך בהתקרבות גדול מאד. גם עיין ליקוטי מוהר"ן תניינא סי' ק"א: אף על פי שנמצאים כמה עצות טובות בספרי רבנו זכרונו לברכה, שהם מלאים עצות להתקרב להשם יתברך אף על פי כן על פי רב קשה להאדם לקיים העצה בעצמה. על כן העקר הוא תפלות ותחנונות ובקשות יהיה איה שיהיה על כל פנים ידבר בפיו באיזה בחינה שהוא ויבקש מהשם יתברך תמיד שיוציא אותו מחשך לאור ויחזירהו בתשובה שלמה באמת ואל יתן דמי לו עד שיענהו ואף על פי שהוא קורא וצועק להשם יתברך זה זמן רב ועדין הוא רחוק מאד מאד אף על פי כן אם יהיה חזק ואמיץ בתפלות ובקשות, בודאי סוף כל סוף יענהו השם יתברך ויקרבהו לעבודתו באמת בודאי בלי ספק רק חזק ואמיץ.

לא יכול היה לקרר את ליבו הבוער

נו, כך היה, הוא שהה במחיצתו של הרבי ב'עשרת ימי תשובה'. הרבי גילה לו הרבה – סדר יום^ט. את הסדר יום כולו איננו יודעים, אנו כן יודעים שחלק מהסדר היה לימוד 'שמונה עשרה פרקים משניות' בכל יום. כמו כן הורה לו הרבי ללמוד בשנה הראשונה כל ארבעה חלקי שולחן ערוך הגדולים!

(השואל: כלומר, טור עם ש"ך וט"ז?) כן כן.

בעבור זמן הורה לו הרבי ללמוד קבלה, אך לא בשנה הראשונה.

באלו ה'עשרת ימי הוא קיבל תבערה כזו להשם יתברך, התלהבות כזו להשם יתברך, עד שלא מצא מקום לקרר את ליבו. בשעת התפילה, הוא בער והתלהב להשם יתברך, הוא בער בהתלהבות כזו להשם יתברך, האור של הרבי נכנס בו כל כך עד שלא יכול היה לקרר תבערת ליבו^ט.

כמו כן הזמן לא הספיק לו, העשרים וארבע שעות לא הספיקו לו. והרדיפות שהוא עבר היו איומים ונוראים.

היה זה בשמחת תורה (בנמירוב), אז התכנסו כולם כאחד. רבי נתן שידע כי עליו לגמור את השיעורים אותם הקציב לו הרבי, מוכרח היה כל העת לעזוב את החברים, לרוץ ולסיים עוד איזה שיעור. אם הרבי אמר – הוא מוכרח לסיים, מוכרחים הרי לקיים.

אביו הבחין בו כיצד הוא בורח כל העת ורוץ לאיזה חדר ומשאיר את החברים. שאל אותו אביו: "מה זה?" ענה רבי נתן: "מה הפירוש? הרבי הורה לו ללמוד שמונה עשרה

^ט עיין חיי מוהר"ן אות תל"ה: כְּשֶׁהֲכִיִּס אוֹתִי בְּהַתְּמַדַּת הַלְמוּד, וְצָוָה עָלַי וְקָבַע לִי שְׁעוּרִים גְּדוֹלִים בְּכָל יוֹם ... וְאִז הָיָה רְצוֹנוֹ הַקְּדוֹשׁ שְׁאֶגְמַר כָּל הָאַרְבָּעָה שְׁלַחַן עֲרוּךְ הַגְּדוֹלִים בְּשָׁנָה אַחַת. וְקָבַע לִי שְׁעוּר לְלַמֵּד חֲמֵשָׁה דְּפִין בְּכָל יוֹם, וְכֵן קִיַּמְתִּי כְּמוֹ חֲצֵי שָׁנָה וְגַמְרְתִּי כָּל הָאַרְחַ חֲיִים עִם הַמְּגַן אַבְרָהָם וְטוֹרֵי זָהָב וְהַיּוֹרָה דְּעָה עַד סְמוּךְ לְסוּפּוֹ ... וְאִז צָוָה עָלַי לְלַמֵּד קַבְּלָה וְכו'.

^י עיין חיי מוהר"ן לעיל; ימי מוהרנ"ת אות ד'.

^{יא} עיין שיש"ק (חדש) ח"ב, אות ע"ד.

פרקים משניות ועוד לימודים!" התרעם אביו: "לנתן לע שלי הוא מצווה ללמוד שמונה עשרה פרקים משניות!?" הלא רבי נתן הרי היה גאון ולמדן.

כמו כן אמרו: "בלילה הקרוב הוא מתכנן לנסוע לרבי", דהיינו, במוצאי שמחת תורה. זה מאד בער לאביו, מאד כאב לו.

הביא לרבי ששה כסאות

כשרבי נתן נסע והגיע לרבי, גילה אז הרבי את תורה מ"ח – "על אשר מעלתם". תורה זו נאמרה במוצאי שמחת תורה².

רבי נתן, כטרם בואו לרבי סבל מ'צער גידול בנים', נולדו לו כמה ילדים, אולם הם לא האריכו ימים.

ותורה זו נאמרה במוצאי שמחת תורה כשרבי נתן בא אליו – כשהוא נכנס לרבי גילה הרבי את התורה הזו; בתורה שם מדבר הרבי מענין 'תפילה בכח', וש'סוכה מסוגל לבנים' – כל הדברים שהרבי אמר כלולים היו בתוך התורה.

הרבי פנה לרבי נתן ואמר: "בא על דעתי צער גידול בנים שלך, אלא שבעד זה חפץ אני שתתן לי משהו; עבור זה שאני מקרב אותך להשם יתברך – אני צריך לשלם לך עוד יותר, ['כי זכאה מאן דאחיד'?!]".

הלך רבי נתן וקנה לרבי ששה כסאות – הרי באותה תקופה העתיק הרבי את דירתו לעיר ברסלב – אמר לו הרבי: "עבור זה יהיו לך ששה ילדים!"³. ואכן נולדו לרבי נתן ששה ילדים – חמשה בנים, ובת אחת.

² חיי מוהר"ן נ"ט.

³ עפ"י זוה"ק תרומה דף קכח:

⁴ עיין טעם זקנים קונטרס ל"ט.

הצטער על כך רבי נתן, שכן אילו היה קונה לרבי 'טויץ' (סט של שתיים עשרה כסאות) היו נולדים לו שתיים עשרה ילדים...

על כל פנים, הוא שמע מהרבי את התורה "על אשר מעלתם", ונסע לביתו.

"מבעל כזה את רוצה פרנסה?!"

אחרי סוכות בא חמיו "רבי דוד צבי הגדול" לנמירוב. הוא שמע שרבי נתן נהייה חסיד, והיתה לו מכך מרירות גדולה, משום שהוא היה מתנגד גדול מאד.

פנה אביו של רבי נתן למחותנו ואמר: "תצוו עליו שיייתן גט, שיתגרשו!". שאל חמיו את בתו: "לפחות הוא לומד משהו?" עונה הבת: "הוא לומד עוד יותר מאשר לפני כן!" אמר לה: "אם כן מצווה אני עליך שלא להתגרש!".

זהו יהודי צדיק! אפילו שהוא מתנגד, אבל מאחר והוא לומד – אל תתגרשו!

אמרה הבת לאביה: "אבא, כבר חלפו שמונה שנים מאז התחתנו ועדיין הוא אינו עושה מאומה עבור פרנסה!". גער בה אביה: "מבעל כזה את רוצה פרנסה?!" והוסיף ואמר לה: "תגחני ותרחשי באפך^{טו}, עמדי עם צלוחית מלח^{טז}, ותפרנסי אותנו!".

מכאן רואים הרי את גדולתם של הצדיקים של פעם, אפילו שהוא היה מתנגד, אבל מאחר וראה שהוא לומד...

^{טו} עיין ליקוטי הלכות הל' שכירות פועלים ה"ד, אות ד': כל העבודות שקלם כלולים בל"ט מלאכות כלם נמשכין מבחינת בעצבון תאכלנה בחינת ביעת אפך תאכל לחם, 'ביעת אפך' דיקא, כי נמשכין מבחינת פעם וחרון אף ועל כן גם בלשון אשכנז נקראין היגיעות הגדולות בשם יגיעת האף (כמו שאומרים על המתנגע הרבה "ער אקירט מיט דער נאז").

^{טז} עבודה זו של מכירת מלח ברחוב היתה מהעבודות העניות והבזויות ביותר. (רלווי"צ, שיש"ק חדש ח"ב, אות פ"ז, הערה פ"ח)

לא הלך כמתוכנן...

אלא מאי? הם הקציבו לרבי נתן 'זמנים קבועים' מתי יהיה רשאי לנסוע לרבי. הם ראו שאין ביכולתם לפעול אצלו מאומה – אבל עד חנוכה אסרו עליו לנסוע לרבי.

כך חלף השבוע של פרשת בראשית עד אמצע פרשת נח. סך הכל המרחק מנמירוב לברסלב הוא שבע עשרה קילומטר, לא יותר. [אני הייתי שם, זה קרוב]. אמר רבי נתן בלבו: "געוואלד! באן יש בזה מין אור, והוא יכול להאיר לי כל כך, ופה נעלו אותי שלא אוכל לבוא, כיצד אשרוד זאת עד חנוכה? וכי אוכל לסבול זאת לא לשהות במחיצתו של הרבי עד חנוכה? כיצד יכול להיות דבר כזה בעולם?!".

התיישב רבי נתן בדעתו וחישב: הלא ממילא כל בוקר אני יוצא מהבית וחוזר רק לפנות ערב, הלא כל היום אני נמצא בבית המדרש. גמר רבי נתן בלבו שהוא יזמין עגלה שתמתין לו מחוץ לעיר, והוא יסע במשך שעתיים לרבי, וישהה אצל הרבי במשך שעתיים, ויחזור, ונמצא שחזר באמצע היום, וכלל לא יידעו שהוא נסע! כזה חשבון ערך בלבו.

באוקראינה, בתקופה זו – אחרי סוכות, מתחילים לרדת גשמים עזים, במשך חודש ימים יורדים גשמים ללא הפוגה. אחרי שרבי נתן יצא את העיר נמירוב, החלו לרדת גשמים עזים, ונהיו ביצות גדולות, והסוסים התנהלו לאיטם, ועד שהגיע לרבי כבר היה מאוחר, הוא ראה שהוא לא יספיק לחזור בלי שיידעו – לא כפי שתכנן מראש...

כשהוא נכנס לרבי, נענה הרבי ואמר כך: "כשרוצים להתקרב אל האמת, אזי השקר מתגבר; אבל צריך למשוך עצמו אל האמת – היכן ככל זאת האמת?!".

"היכן ככל זאת האמת?!"

הרבי גילה לו אז את התורה "צוהר תעשה לתיבה" – תורה קי"ב"; בתורה זו מדבר הרבי מ'אמת'; "והמשפיל המבין יש לו להתפלל כל ימיו, שיזכה פעם אחד כל ימי חייו, לדבר דבור אחד של אמת לפני ה' כראוי!".

¹ עיין פרפראות לחכמה: מאמר זה נאמר בתחילת חורף תקס"ג, ויש בזה סיפור שלם ויבואר קצת במקום אחר. גם עיין חיי מוהר"ן אות ג'; נ"ט.

לא ליפול מהמדרגה הנמוכה ביותר

עוד אמר לו הרבי בעת ההיא: "צריך למשוך עצמו למדרגה העליונה ביותר, ולא ליפול מהמדרגה הנמוכה ביותר!".

דיבור זה הוא דיבור נורא, שכן מבע האדם כשהוא מושך עצמו למדרגה העליונה ביותר, והוא נופל, והוא ממשיך לכסוף למדרגה העליונה ביותר, ושוב נותנים לו ירידה כזו... אף על פי כן "לא יפול!".

באותה עת אמר לו הרבי דיבורים אלו: "הנך צריך לכסוף למדרגה הגבוהה ביותר, ולא ליפול מהמדרגה הנמוכה ביותר!" – זה הרי נורא!
כזה היה רבי נתן!"

י"י עיין כוכבי אור, חכמה ובינה אות ל"ט: ותכף בעת התקרבותו גלה אדמו"ר ז"ל את התורה קרא את הושע, למען הודיע על ידו את הבקי בשוב לכל המנחים בשאול תחתית ומתחתית, וכמוכן למשפיל גם בהתורה כי מרחמם ינהגם לקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן ז' שאמרה קדם הסתלקותו, ורמז בה סמיכה למוהר"ן ז"ל שכל הארת התלמיד י'הו"ש'ע הוא בסוד "יקומו, ה'קיצו ור'ננו ש'וכני ע'פר" (ישעיה כ"ו) וכאשר נראה ונדע לכל מביט ומסתכל בספריו הקדושים, שאף על פי שמרבה לדבר מכל המדות טובות וישרות, אבל עקר ורב דבריו יסובבו על ענין התחזקות לחזק ולאמץ כל הנחשלים והעייפים והיגעים, אשר עמלק רודף אחריהם, לבל יתיאשו עצמם מן הרחמים, כי הוא יתברך חנון ורב לסלח, עכ"ל גם עיין פרפראות לחכמה על תורה ו', וזל"ש: מה שאמר להר"ר נתן ז"ל שבכל מקום שמתוועדים יחד רבי ותלמיד הוא בחינת משה ויהושע ואוהל מועד ולדעתינו העניה יש בזה דברים גבוהים ורמים, כי רמז בזה סוד ההתקשרות בינו ובין תלמידו הקדוש הר"ר נתן ז"ל כי מאמר זה נאמר סמוך מאוד להתקרבותו אליו ז"ל, ומי שבקי קצת בספריו הקדושים של הר"ר נתן ז"ל, והכיר אותו בחייו ושמע דבריו ושיחותיו הקדושים ובקי קצת בעניניו וסיבותיו אשר עברו עליו יבין בלבו ויראה בעיני שכלו ממש כי היה מבחינה זו הנ"ל, כי רוב דבריו המה מהתחזקות בעבודת ה' לבלי יתיאשו עצמו שום אדם מישראל רק כל אחד ממקומו ידרוש ויבקש את ה' שזה בחינת בקי בשוב המבואר במאמר הנ"ל, שזה בחינת נקודה התחתונה בחינת יהושע ועיין עוד בליקוטי תניינא במאמר כי מרחמם ינהגם סימן ז', שם מדבר גם כן משני הבחינות המבוארים כאן וקורא אותם שם בשם דרי מעלה ודרי מטה בן ותלמיד ומבואר שם שבחינת התלמיד הוא בחינת יהושע ר"ת יקומו הקיצו ורננו שוכני עפר, היינו מה שצריכין לחזק הדרי מטה שוכני עפר שהם בתכלית שפלות המדריגה לבלי יתיאשו עצמן ולבלי יסווגו אחור לגמרי חס ושלום, רק ידעו כי ד' גם אתם ועמם ואצלם, ע"ש התחזקות גדול ונורא ומאמר כי מרחמם הנ"ל נאמר בשבת חנוכה שנת תק"ע שהוא שנה האחרונה מימי חייו הקדושים של רבינו הקדוש ז"ל, ושם מוזכר ענין של ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו ושמעתי מאבי ז"ל ששמע מזקני תלמידיו הקדושים של רבינו ז"ל, שהבינו אז מרמיזותיו הקדושים של רבינו ז"ל שבמאמר זה נתן סמיכה לתלמידו הקדוש הר"ר נתן ז"ל ובאמת רוב שיחותיו הקדושות של הר"ר נתן ז"ל היה בענין זה לחזק את כל אחד מישראל בהתחזקות גדול נפלא ונורא מאוד לבלי יתיאשו עצמו חס ושלום לגמרי רק שאיך

לגודל תבערת הלב נשרפה החולצה

אצל הרבי היה תלמיד נוסף, קראו לו ר' שמואל אייזיק, הוא נפטר בשנת תקפ"ז, שש עשרה שנים לאחר הסתלקותו של הרבי.

ר' שמואל אייזיק זה היה אש להבה, א געוואלדיגער ברען. פעם אחת נענה ואמר: "אם היה יודע שהיום יאמר 'שמע ישראל' כמו שאמר אתמול, היה מניח ראשו במשקוף – שיערפו את ראשו – אין הוא חפץ בחיים!".

סיפרו זאת לרבי נתן שכך התבטא ר' שמואל אייזיק. נענה רבי נתן ואמר: "אותו הוליך הרבי על חודו של חרב – והוא עמד בזה. אולם אנחנו לא כך קיבלנו מהרבי, אנחנו קיבלנו מהרבי, כשלא יכולים להתפלל ביום כיפור – מתפללים למחרת בשם ה'!".

"שם ה'" פירושו; היום שאחרי יום כיפור שנקרא "שם ה'". הרבי אומר הרי בתורה בליקוטי מוהר"ן תניינא: "זוה שקורין העולם את מחרת יום הכיפורים שם ה'" – בתורה ס"ו.

שמעתי מאחד^ט שאביו היה מופת של ר' שמואל אייזיק, אביו נולד על ידי מופת של ר' שמואל אייזיק. לזקנו – לאבי אביו נולדו בנות עוד בחיי הרבי, אולם בנים לא היו לו. לאחר הסתלקותו של הרבי הוא דבק בר' שמואל אייזיק, 'הוא רוצה בן זכר!' אמר לו ר' שמואל אייזיק: "כן!" הוא מבטיח לו בן זכר, אבל בתנאי שעד שהבן יגדל ויגיע לגיל שבע יצטרך להביא לו מידי שנה בערב ראש השנה בגדים ללבוש.

שהוא אף על פי כן יתעורר ויתחזק מעתה על כל פנים לעבודת השם יתברך ממקום שהוא שם וכו', וכמבואר מזה נפלאות הרבה בספריו הקדושים.

^ט עיין שיש"ק (ישן) ח"ג, אות ר"ג, שרלוי"צ שמע מאת ר' אייזיק קראסינשטיין, שאביו ר' נחמן קראסינשטיין נולד מברכתו של ר' שמואל אייזיק אחר שהבטיח זאת לאביו ר' משה עיי"ש.

ר' שמואל אייזיק היה עני, ואותו יהודי היה עשיר גדול. ר' שמואל אייזיק לא היה צריך יותר כי אם שבערב ראש השנה יביא לו בגדים, יותר מזה אינו צריך, ואכן כך היה.

אותו יהודי שהכרתי – אביו נולד ממופת זה, שמו היה ר' נחמן. מספר לי אותו יהודי, שכשאביו הגיע לגיל חמש, אביו היה נוסע יחד עמו לאומן, והילד בעצמו כבר הביא לר' שמואל אייזיק את הבגדים.

במקום בו התפלל ר' שמואל אייזיק בימי ראש השנה, לא יכלו לגשת למקום ההוא, הוא היה מכוסה בטלית למעלה מראשו, והיה דומה לדוד מים רותח – תבערה כזו הורגשה שם! לא יכלו לגשת לאזור ההוא!

כל כך בער ולהט!

הוא היה נעמד להתפלל מנחה בערב ראש השנה (והיה מתפלל ברצף) כל המעת לעת, עד שסיימו להתפלל מנחה של ראש השנה (ביום הראשון). רק אחר הצהריים היה מקדש על היין, וטועם משהו. כל הלילה היה ער, וריץ לטבול במקווה – כל המעת לעת היה עומד ומתפלל.

סיפר לי אותו יהודי, שר' שמואל אייזיק היה לבוש ככה: טלית קטן, חולצה, קיטל, ומעליהם הטלית. פעם אחת בחלוף המעת לעת, כשפשט את הקיטל, חצי חולצה נשמטה לקרקע, כשהחצי השני נשאר למעלה... (הוא התפלל) עם אש כזו שהחולצה פשוט נשרפה! עם ברען כזה, עם התלהבות כזו!

הוא קיבל אצל הרבי דרך כזו, מהלך כזה, תבערה כזו להשם יתברך, אש לוהטת!

אולם דרך השווה לכל נפש – זה הנחיל לנו הרבי על ידי רבי נתן!

”דראפע זיך און האלט זיך!”

הרבי אמר לו: ”צריך למשוך עצמו למדריגה הגבוהה ביותר, ולא ליפול...”

זהו לא דבר של מה בכך; כשאדם רוצה לראות את עצמו מתפלל תפילה כמו אחד שיודע להתפלל – אזי מפילים אותו, לא מניחים לו. כדי שאדם יתחזק ולא יפול ברוחו – 'המשך ואחוז עצמך' – זוהי התחזקות עצומה.

אכן ידוע המעשה עם החלום של רבי נתן בטרם התקרב לרבי, עם הסולם – "דראפע זיך און האלט זיך!"^כ; הוא כל הזמן נפל.

גם פעם כבר הייתה מציאות כזאת; גם בזמנו של הרבי לפני מאה שבעים שנה היה מאד קשה שילך כסדר בדרך הקדושה.

הלא הרבי בעצמו מספר בחלק שני: "וְכָל הַנֶּזֶק עָבַר עַל כָּל הַצְּדִיקִים, כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ מִפִּיהֶם בְּפִרוּשׁ, שְׁנִדְמָה לָהֶם, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵין מִסְתַּכֵּל וּפּוֹנֶה אֲלֵיהֶם כְּלָל, מִחֲמַת שָׂרְאוֹ שׁוֹה זְמַן רַב, שֶׁהֵם מְבַקְשִׁים וַיִּגְעִים וְעוֹשִׂים וְעוֹבְדִים עֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעַדִּין הֵם רְחוּקִים מְאֹד מְאֹד, וְאֵלוֹ לֹא הָיוּ מְחֻזְקִים עֲצָמָן מְאֹד לְבָלֵי לְהַסְתַּכֵּל עַל זֶה, הָיוּ נִשְׁאָרִים בְּמְקוֹמָם הָרְאוּשׁוֹן, וְלֹא הָיוּ זוֹכִים לְמַה שְׁזָכּוּ!"^כ. בחלק שני תורה מ"ח"ב.

^כ עיין שיש"ק (חדש) ח"ב, אות ל"ד; אבניה ברזל אות ג': פעם אחת ישב עם חסידים מתלמידי הרב מבארדיטשוב בסעדת מלוח מלכה, והפילו גורל ביניהם: את מי לשלח לקנות "בייגל" עבור הסעדה, ונפל הגורל על מוהרנ"ת זצ"ל, והלך לקנות. באמצע הדרך נפל עליו מרירות גדול מענין העליות והירידות, שהיה לו אפלו אחר התקרבותו לחסידים, ונכנסו בו הרהורי תשובה, וחשב והרהר לעצמו: "וכי על זה נבראתי לילך לקנות בייגל?" והיה קשה עליו לחזק עצמו, וגם קנא מאד כשראה אנשים זקנים בנעמירוב שאומרים "שלום עליכם" בליל שבת מעמק הלב באמת, ולא הלך יותר לקנות בייגל, אלא הלך לעזרת הנשים של בית המדרש והתחיל לומר תהלים בלב נשבר והתעוררות ואמר עד קאפיטל נו"ן, והתגולל עצמו לארץ מרב הצער, עד שהתיגע מאד ויישן ויחלם והנה סלם מצב ארצה, וראשו מגיע השמימה, והתחיל לעלות על הסלם ועלה קצת ונפל. ועלה עוד קצת וחזר ונפל, ועלה עוד קצת וחזר ונפל, וכן כמה פעמים, ובכל פעם כל מה שעלה יותר היתה הנפלה גדולה יותר, ושוב עלה עד לרום המדרגות, ואז נפל ולא יכול היה לעלות עוד. ובא אחד בחלומו ואמר לו: "דראפע זיך און האלט זיך", ספור זה היה בערך שנה קדם התקרבותו לרבנו זצוק"ל, אחר כך, כשבא אל רבנו זצוק"ל, הפיר בו מוהרנ"ת, שהוא האחד שאמר לו: "דראפע זיך און האלט זיך".

^{כא} וזל"ש: ושמענו מצדיק אמתי שאמר, שאלו היה אומר לו אחד, יהיה מי שיהיה, בעת שעסק בעבודת השם בתחלתו: אחי, חזק ואחוז עצמך, הייתי רץ ומזדרז מאד בעבודתו יתברך, כי גם עליו עבר כל הנ"ל,

כל אחד יכול לעשות התבודדות!

העולם אומרים עלינו: 'בחרתם לכם דרך שאין לה שייכות אליכם'.

למשל, הענין של התבודדות. פעם היתה זו דרך לאנשים גדולים במעלה - מי היה מתבודד? צדיקים! ומי מדבר על 'קימת חצות', הלא עבודה זו היתה שייכת רק לאנשים גדולים במעלה. אולם הרבי לא אומר כך. בתורה כ"ה חלק שני אומר הרבי: "מקטן ועד גדול!".

אלא מאי, אדם קטן במעלה אל לו לרמות עצמו, עליו לדעת ערכו היכן הוא אוחז, ושיהיה לו התבודדות על מה שחסר לו: 'הוא מתקשה להתפלל, יש לו מחשבות זרות, יש לו בלבולים!' הוא צריך להתבודד לפי ערכו, לדעת מה חסר לו, אבל התבודדות צריך שיהיה לכל אחד.

(הרה"ח ר' יעקב מאיר שעכטער: ר' אלחנן ספקטור אמר לי, שהחווה מלובלין אמר^כ: "ועשה להם מַכְנְסֵי בַד" - הכניסם בדרכי התבודדות. וזה יהיה "לְבָשׁוֹת בְּשַׂר עֲרוֹנָה" - זה מסוגל לשמירת הברית. איי תוכל לטעות ולחשוב שרק אנשים גדולים או רק אנשים קטנים במעלה? "מַמְתַּנִּים וְעַד יִרְכְּבִים יִהְיוּ" - מקטן ועד גדול - כולם!)

עניינו של הרבי הוא ממש לכל אחד!

ולא היה שומע שום התחזקות משום אדם. על כן מי שרוצה לזכור זאת היטב, וחסד עֲצֻמָּה מְאֹד.

^כ וזל"ש: ודע, שפמה וכמה צדיקים גדולים מפרסמים ספרו, שלא באו למדרגתם, רק על ידי הנהגה זו. והמשפיל יבין מעצמו גדל מעלת הנהגה זו, העולה למעלה למעלה, והוא דבר השונה לכל נפש מקטן ועד גדול, כי כלם יכולים לנהג הנהגה זו, ועל ידי זה יבואו למעלה גדולה. אשרי שיאחז בזה. גם עיין שם סי' ק'.

^כ עיין זכרון זאת פר' תצוה כח, מב, וז"ל: "ועשה להם מכנסי בד" כו'. עוד יש לומר, תראה להדריכם להיות להם התבודדות לעיין בדרכיהם ולפשפש במעשיהם. וזה "ועשה להם" מכנסי בד" - להכניס אותם בהתבודדות. "לכסות בשר ערוה" - שישבו על עוונות שבא מבשר. הן לגדולים שכוחם חזק, והן לקטנים טוב זה, וכו' עיין שם.

לילה אחד שהעבודה שלא כסדר...

בליקוטי הלכות, הלכות "ברכת השחר" (הלכה ה') המיוסדת על תורה רט"ו ועל תורה "ואת העורבים"^{כד}, אומר שם רבי נתן^{כה}, שהכ"ד שעות ביום מכוונים כנגד הכ"ד בתי דינים, ועל כל שעה שורים דינים אחרים.

הקדוש ברוך הוא ריחם עלינו, ובתוך המעת לעת נתן לנו שעתיים שבהם מתעורר עת רצון, שהם ממתיקים את כל הכ"ד בתי דינים.

הרבי אומר^{כז}: "חצות מסוגל כמו פדיון". אך איזה פדיון? התירוץ הוא: כל יום צריך לעשות פדיון, שכן יש כ"ד בתי דינים המכוונים כנגד כ"ד שעות, ומוכרחים לעשות פדיון. הקב"ה רחם עלינו והעניק לנו שעתיים כאלו, והם הם הפדיון.

היו אנשי שלומינו אומרים – את זה שמעתי באומן – הלא הרבי אומר בתורה זו^{כח}: "שיש פדיון הכולל את כל הכ"ד בתי דינים". והרבי אומר סתם: "חצות מסוגל כמו פדיון". היו אנ"ש מבארים: איזה פדיון? אכן הכוונה ל"פדיון הכולל!" שהרי הוא ממתיק את כל הכ"ד בתי דינים, את כל כ"ד שעות היום הוא ממתיק, נמצא איפה שכל אחד ואחד זקוק לזה!

^{כד} ליקוטי מוהר"ן תניינא סי' ד'.

^{כה} עיין היטב שם ובפרט באותיות נ"ט, ט"ו.

^{כז} עיין ליקוטי מוהר"ן סי' קמ"ט: חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקה (תהלים קי"ט). חצות הוא מסגל כמו פדיון, כי הוא המתקת הדינים. כי צדק דינא, ומשפט רחמי. וזהו, על משפטי צדקה, הינו שצדק גובר על משפט. התקון לזה, חצות לילה אקום. ועקר חצות הוא תמיד אחר ששה שעות מתחלת הלילה הן בקיץ והן בחורף, ואז מתחיל זמן חצות. ונמשך עד גמר אשמורה שניה, דהינו שתי שעות.

^{כח} ליקוטי מוהר"ן סי' רט"ו: דע שיש עשרים וארבעה מיני פדיונות, כי יש עשרים וארבעה בתי דינים. וכנגד כל בית דין ובית דין יש פדיון מיוחד להמתיק הדין שיש שם, על כן לפעמים אינו מועיל הפדיון שעושין, כי לא כל אחד ואחד יודע כל העשרים וארבעה פדיונות, ואפלו אם יודע אותם אינו עושה בלם, ועל כן כשאינו עושה הפדיון המיוחד לאותו הדין, על ידי זה אינו מועיל. אף דע, שיש פדיון אחד שכולל את כל העשרים וארבעה בתי דינים, ויכול להמתיק כל העשרים וארבעה בתי דינים, ולזה הפדיון צריך עת רצון, וכו' עיין שם. גם עיין שיחות הר"ן אות קע"ה; חיי מוהר"ן נ"ה.

דבר נוסף: האדם זקוק הרי להצלחת הנפש, אולם סתם ככה קשה מאד שהנפש תתקן כדבעי עד שתוכל לחזור לשורשה. בתורה ע"ד קמא אומר הרבי: "כל אדם צריך לרפאות נפשו, דהיינו להעלותה למקום שורשה". וזה הרי דבר קשה מאד, אני צריך לחפש סגולות, הצלחה. ההצלחה היא: אתה תשמור את הזמן של חצות, ואז זה לא רק עם הכוחות המועטים שלי, אלא הצלחה, ברכה.

נמצא שאדרבה, הרי אדם קטן במעלה זקוק ביותר להצלחת הנפש, ממילא וודאי שעליו לראות לשמור דבר קדוש זה (- קימת חצות).

כמה פעמים כתוב בזוהר הקדוש, כשהחברייא שמעו גילויים מפי רבי שמעון, היו נענים ואומרים: "אלמלא לא באנו לעלמא אלא למשמע דא - די!".

היו אנשי שלומינו אומרים: על כל עצה מהרבי; הרבי נתן לנו עצה לפרש כל ליבו לפני השי"ת: "אלמלא לא באנו לעלמא אלא למשמע דא - די! זה כבר מספיק! ומי מדבר מענין קימת חצות!".

השם יתברך יעזור באמת; ר' פנחס'ל קוריצער היה אומר על לילות אלו: "הנה הולכים וקרבים לילות הזהב!". הנה החורף הולך ומתקרב, הלילות מתארכים - "הנה הולכים וקרבים לילות הזהב!".

בכלליות העולם, בימי הקיץ שמח יותר, בקיץ באים ימים מאירים, ואילו החורף אצל העולם הוא קצת פחות... אולם רבי פנחס'ל קוריצער אמר: 'הנה הולכים וקרבים לילות הזהב!'.

רבי נתן, כשהמחלוקת הגדולה היתה בעיצומה, נענה ואמר: "לילה אחד שהעבודה אצלי אינה כמו שצריך, זה אכפת לי יותר מכל המחלוקת!" - כל כך היה מקושר עם התכלית!

עיקר השמחה על ידי זכרון בעלמא דאתי דייקא

העולם אומרים עלינו: 'משום מה ברסלבר חסידים שרויים במרה שחורה, מצווים עליהם לחשוב על התכלית, מצווים עליהם לחשוב מ'יום המיתה'... אולם זוהי טעות חמורה, משום שהאמת היא, הרבי אומר^כ: העולם הזה הוא 'שלא כסדר' - עצבות.

על ידי שמנתקים את העולם הזה מ'עלמא דאתי', שקועים ב'שלא כסדר'^{כט}.

הפירוש 'זכרון בעלמא דאתי' הוא לא להיזכר בעצם 'מיתה', אלא לזכור שזהו 'תענוג נצחי!' יש תענוג כזה שנזכה להכיר את השם יתברך! זהו תענוג כזה שאי לשער בדעתנו כלל!

רגע אחד בעולם האמת טוב יותר מכל התענוגים של העולם הזה!^ל

כשנזכרים מפעם לפעם שסוף כל סוף בכל זאת הוא יזכה למין תענוג כזה - זה הרי עיקר השמחה!^{לא}

^כ ליקוטי מוהר"ן תניינא סי' פ"ב.

^{כט} עיין פרפראות לחכמה על ליקוטי מוהר"ן תניינא סי' קי"ט: העולם הזה כשאינו מחובר בבחינת עולם הבא חס ושלום אזי הוא גיהנם ממש שהוא היפוך מעולם הבא שהוא בחינת גן עדן, ואז אין לו בוודאי שום נחת גם בעולם הזה. ועיקר שלימות העולם הזה הוא, כשהוא מחובר ומקושר היטב בבחינת עולם הבא, אז גם העולם הזה שלו הוא בחינת כסדר, בחינת עולם הבא, כי באתר דאית דכר נוקבא לא אידכר תמן כי באמת גם העולם הזה מתנהג הכל כסדר ובהשגחה אמתיית עם כל אחד ואחד כפי בחינתו וכפי טובתו הנצחית בעולם הבא ומי שזוכה לידע זאת ולהאמין בזה באמונה שלימה בוודאי הוא חי חיים טובים גם בעולם הזה.

^ל עיין ליקוטי מוהר"ן תניינא סי' ז', אות ו': כל הזמן של כל העולם הזה פלו, מה שהיה ומה שיהיה, הוא פלו אין ואפס נגד יום אחד, ואפלו נגד רגע אחת של עולם הבא.

^{לא} עיין כוכבי אור - ששון ושמחה, תפילה א': רבון כל העולמים מקור כל התענוגים והשמחות שבכל העולמים, היה בעזרי לשמור היטב את הזכרון בכל נקדה ונקדה של סור מרע ועשה טוב במחשבה דבור ומעשה, שהיא המקשרת את נשמתו בדעת אלהותה בדעת למעלה מדעת ובענג למעלה מענג עד בלתי תכלית עזרני להעמיק מאד בזה את זכרוני וכל פנימיות רעיוני, באפן שאזכה לשמח בכל נקדה ונקדה פראוי לשמח בזה, כי אתה הוא עצם הטוב דטוב והענג דענג והשמחה דשמחה עד בלתי תכלית, ואין סוף וגבול לאהבת וחסד שמך וכבודך באהבה דאהבה וחסדך דחסדך וכו', כי אתה הוא אהבת

אולם אחד שאינו יודע מעלמא דאתי, הוא חושב רק מהעולם הזה – העולם הזה הרי מלא ביגון ואנחה – כיצד יבוא לידי שמחה^{לב}!?

הלא זהו ההפך הגמור, שכן, רק התכלית מביאה לידי שמחה; אי אפשר לחטוף נקודה של שמחה אם חושבים רק על העולם הזה^{לד}.

לא להיות 'רואה פני גיהנום'

היה באמת; אחד היה אצל רבי נתן, אמר לו רבי נתן: "אני אומר לך, אם תהיה תמיד בשמחה לא תראה פני גיהנום^{לד}!". חמו (ר' אהרן קיבליטשער) עוד הכיר את היהודי

נְעִימַת חֵיוֹתֵי אִיךָ שְׁעוּבֵר עָלֶי בְּגוּף וְנֶפֶשׁ (יִפְרֵשׁ כָּאֵן כֹּל מַה שְׁעוּבֵר עָלָיו) כִּי אֲנִי מֵאַמִּין בְּאַמוּנָה שְׁלֵמָה שְׁכֹל מֵינֵי יִסּוּרִים וְכֹל מֵינֵי עֲנִיּוֹת וְכֹל מֵינֵי מַחֲלָה וְכֹל מֵינֵי מַכְאוּבִים וְכֹל מֵינֵי עוֹנָשִׁים שְׁבַעוֹלָם הַזֶּה וְשְׁבַעוֹלָם הַבָּא, כֹּלֵם כֹּלֵם כְּאַפֶּס וְאִין מִמֶּשׁ הֵם נִחְשָׁבִים נֶגֶד הַתַּעֲנוּג הַנִּפְלֵא שֶׁל הַדְּבָקוֹת בְּאַלְהוּתָהּ, וּבְהִנְעִימוֹת דְּנִעִימוֹת שֶׁל תּוֹרַתָּךְ וְדַבְרֵי צְדִיקִיךָ שִׁיזְכָּה כֹּל אֶחָד, עַכ"ל. עֵינֵינוּ שׁ בַּהֲעֵרוֹת שֵׁם. גַּם עֵיין בִּאֲרִיכוֹת בְּלִיקוּטֵי הַלְכוֹת בְּרַכַּת הוֹדָאָה ה"ו, אוֹת י"ב, וּבַהֲל' פֶּסַח ה"ט אוֹתוֹת יז-י"ח, וּבַהֲל' בְּכוֹר בַּהֲמָה טְהוּרָה ה"ד אוֹתוֹת י"ז, כ', אִיךְ שְׁע"י יֵרֵאת הַעוֹנֵשׁ דִּיִּקָּא בֵּאִין לְשִׁמְחָה.

^{לב} עֵיין לִיקוּטֵי הַלְכוֹת ה'ל' נִפִּילַת אֲפִים ה"ד, אוֹת ד': כִּי זֶה כֹּל אָדָם יְכוֹל לְהִבִּין שְׁבַעוֹלָם הַזֶּה אִין שׁוּם שְׁמִחָה בְּעוֹלָם, כִּי מַה יִּתְרוֹן לְאָדָם בְּכֹל עֲמָלוֹ שִׁיעֲמַל תַּחַת הַשָּׁמַשׁ. וְאִם יִצְבֵּר כְּעֶפֶר כֶּסֶף וְזָהָב סוּף כֹּל סוּף מַה יִּתְרוֹן לוֹ בְּכֹל זֶה כִּי לֹא בְּמוֹתוֹ יִקַּח הַכֹּל. וְהַכֹּל יוֹדְעִין שְׁסוּף אָדָם לְמוֹת וְיִמֵּינוֹ כִּצֵּל עוֹבֵר, וּמִי שִׁישׁ לוֹ רַק אֵיזָה רְשִׁימָה בְּעֵלְמָא שֶׁל שְׁכָל אֲמַתִּי אֶפְלוֹ נִכְרִי יְכוֹל לְהִבִּין שְׁאִין שׁוּם שְׁמִחָה בְּזֶה הָעוֹלָם כֹּלֵל, כִּי אַחֲרֵית שְׁמִחָה תּוֹגָה, וְעַל זֶה נֶאֱמַר וּלְשִׁמְחָה מַה זֶה עוֹשֶׂה (קְהֵלַת ב). וְעַל כֵּן אֵלוֹ הַמַּחְקָרִים וְהַכּוֹפְרִים אִין לָהֶם שׁוּם שְׁמִחָה אֲמַתִּית כֹּלֵל. וְהַפֶּרַת פְּנִיָהֶם עֲנֵתָה בָּם שְׁעַל פִּי רַב הֵם מְלֵאִים עֲצָבוֹת יְגוֹן וְאַנְחָה. כִּי מֵהֵיכָן יִקְבְּלוּ חַיּוֹת וְשְׁמִחָה אֲמַתִּית מֵאַחַר שְׁכּוֹפְרִים בְּתוֹרַתוֹ הַקְּדוּשָׁה וּבַעֲשִׂית מִצְוֹתָיו יִתְבָּרַךְ.

^{לד} עֵיין לִיקוּטֵי הַלְכוֹת ה'ל' בְּרַכַּת הַרְאִיָּה ה"ה, אוֹת כ': תַּכְּפָּה כְּשׁוֹזְכְּרִין בְּעוֹלָם הַבָּא צְרִיף כֹּל אֶחָד לְשִׁמְחָה בְּחֵלֶק נִקְדָּתוֹ הַטּוֹבָה שִׁישׁ בּוֹ מִקְדָּשֵׁת יִשְׂרָאֵל. כִּי נִקְדָּה דִּנְקָדָה מִקְדָּשֵׁת יִשְׂרָאֵל שִׁישׁ לְהַפְּחוֹת שְׁבַפְחוֹתִים שְׁבִישְׂרָאֵל, אִין כֹּל הָעוֹלָם כֹּלֵל כְּדָאֵי לְסַבֵּל תַּקְּפָה עֲצָם הַשְׁמִחָה שִׁיזְכָּה לְעַתִּיד. כִּי אַז יִזְכָּה כֹּל מִי שְׁבָשֵׁם יִשְׂרָאֵל מְכַנֶּה לְבַחֲיַנְתָּ שְׁבַע שְׁמִחוֹת, שְׁתַּגְדֵּל הַשְׁמִחָה כֹּל כֶּף שִׁיְהִיָּה בָּהּ לְהַשְׁבִּיעַ דִּי וְהוֹתֵר אֶת כֹּל אֶחָד וְאַחָד אֶפְלוֹ הַקְּטָן שְׁבַקְטָנִים.

^{לד} עֵיין לִיקוּטֵי מוֹהֲר"ן קס"ט, שְׁע"י שְׁמִחָה הַקב"ה בַּעֲצָמוֹ שׁוֹמֵר אוֹתוֹ בְּקְדוּשָׁה. גַּם עֵיין שֵׁם ס' קפ"ט שְׁעִיקָר נְשִׁיכַת הַנְּחֹשׁ הוּא עֲצָבוֹת וְעֲצָלוֹת.

הזה, אותו יהודי לא היה שמח, הוא אמר: "אכן כך אמר לי רבי נתן, אולם אינני יכול ככה, כל כך קשה לי להיות בשמחה!".

חמי עליו השלום היה מהחסידיים של פעם, ר' אהרן קיבליטשער, הוא היה שם דבר! הוא היה עני מרוד, עני ואביון, אולם העבודה שלו היתה – אינני יכול לשער כלל וכלל את העבודה שלו, קימת חצות שלו, ושאר עבודות...!

הוא היה עני; אם אחשב מה היתה הארוחה שלו? חתיכת לחם מרוחה במעט גרגרי שום, ומעט מים חמים, זו היתה הארוחה שלו.

בימות הקיץ היה נשען על ידו למשך חצי שעה, לוקח ליקוטי תפילות, שולחן ערוך, זוהר, והולך לשדה, ופעמים שהיה חוזר רק לפנות ערב. בימות הקיץ היה מבלה בשדה, שבע עשרה שמונה עשרה שעות, עובד כזה הוא היה – חמי!

אלא מאי, הוא היה אדם שמח כל כך, השמחה שלו היתה מיוחדת במינה^{לה}!

הוא היה נכנס הביתה; בבית ששרה עניות כזו, אולם הוא כל כך שימח את בני הבית, עד שנדמה היה כאילו הוא נותן להם באמת. הלא בגשמיות לא היה לו לתת להם מאומה, אולם הוא כל כך הרבה לשמח את בני הבית, הבית היה כל כך מלא בשמחה, הילדים כל כך אהבו אותו – הם אהבו את אביהם אהבת נפש!

אנחנו ראינו מהו כוחו של יהודי כזה! עני ואביון כזה שיצליח לשמח כל כך את בני הבית? אלא שהאמונה והבטחון שלו היו חזקים עד מאד!

העבודה שהרבי נתן לאנשי שלומינו, זו לא עבודה שמביאה לידי מרה שחורה, אדרבה, עבודה זו מביאה לידי שמחה עצומה, זהו שורש השמחה!

^{לה} עיין טעם זקנים קונטרס קכ"א: חמי - א געוואלד, יהודי עני מרוד כל כך – ועוד להיות כל כך שמח, ולא זו בלבד, אלא שהדביק גם אחרים בשמחתו! ר' אברהם ר' נחמן'ס היה נוסע לקיבליטש על מנת שישמחו בעבודת ה'! הוא נסע לקיבליטש לר' אהרן - אהרן נסך בו שמחה!

”אבא, היכן ה'חוט של חסד ביום' שלך?”

אכן אחד מאנשי שלומינו בפולין - ר' אלחנן ספקטור סיפר לי על היהודי ההוא מוורשא - הוא היה קם מידי לילה בחצות ועובר את ה', והוא היה עני מרוד.

שאל אותו בנו הבחור: ”אבא, הלא הגמרא אומרת¹⁷: 'הלומד תורה בלילה נמשך עליו חוט של חסד ביום'; הלא אתה לומד תורה בלילה, ומדוע אנו שרויים בעניות נוראה שכזו?”.

(השיב לו אביו): ”החוט של חסד הוא - שלמחרת שוב אני זוכה לקום!”. זהו ה'חוט של חסד' שלי, שלמחרת שוב אני זוכה לקום...

שכן 'הלומד תורה בלילה' - שהבעל דבר עוד יחריש וישתוק?! אלא מאחר ויש את ה'חוט של חסד', על ידי זה אני זוכה לקום גם למחרת.

זה ה'חוט של חסד' שלי!

לא ידע שחתנו לומד ליקוטי מוהר”ן

יש מכתבים בהם כותב ר' נחמן טולטשינער לר' יחזקאל העשיל¹⁸. אני עוד הכרתי אותו. חמיו היה ר' איצעלע הייסניער; רבי נתן במכתבים כותב הרבה לר' איצעלע הייסניער, הוא משבח אותו, הוא היה אחד מגדולי אנשי שלומינו, והוא היה חמיו. אני הכרתי את חתנו ר' יחזקאל העשיל.

הוא סיפר לי, שחמיו סיפר לו, שפעם אחת לאחר חתונתו ישב ולמד, ולפנות ערב למד ליקוטי מוהר”ן. חמיו שהבחין בו כשהוא לומד ליקוטי מוהר”ן, שאל אותו: ”מה זה?”, ענה לו: אני ברסלבר חסיד”. נאנה חמיו: ”אוי, אני לא מוכן, אני לא רוצה!”.

¹⁷ חגיגה יב:

¹⁸ נדפסו בסו”ס עלים לתרופה - עיין שם.

הוא רצה שהם יתגרשו. אולם הבת לא הסכימה: 'לא יהיה לי עוד בעל כמוהו, אינני רוצה להתגרש', והם אכן נשארו נשואים.

ר' מוטל'ע משרנובל'ער היה מגיע מידי שנה בימות הקיץ לשהות בהייסין, זו עיר שנמצאת לא הרחק מאומן. (אמר חמיו בלבו: נו, כשרבי מוטל'ע משרנובל'ער יגיע, הוא ייכנס יחד עם חתנו לר' מוטל'ע וישאל אותו מה עליו לעשות, היות והוא לקחו לחתן אולם הוא לא ידע שהוא לומד ליקוטי מוהר"ן).

כשר' מוטל'ע הגיע, הוא כתב לו קוויטל, וכך כתב בקוויטל: 'לקחתי חתן לבתי, לא ידעתי מיהו, לבסוף אני רואה שהוא לומד ליקוטי מוהר"ן, והוא מסר את הקוויטל לרבי מוטל'ע.

ר' מוטל'ע קורא את הקוויטל; היה לו שמש ושמו "חלאוונע". אמר לו ר' מוטל'ע: "חלאוונע, הבא הנה את הליקוטי מוהר"ן?". והשמש הגיש לפניו את הליקוטי מוהר"ן.

אמר לו ר' מוטל'ע כך: "יש לי בבית שיעורים קבועים יותר ממה שיש לי בדרכים; גם בדרכים יש לי שיעורים קבועים, אבל לא כל כך הרבה כמו בבית. ליקוטי מוהר"ן זה אצלי מהשיעורים קבועים, ואפילו בדרכים אני לומד ליקוטי מוהר"ן, ואתה בא ונותן לי קוויטל שחתנך לומד ליקוטי מוהר"ן?!". נו טוב, הוא סתר את דבריו.

אם רבי מוטל'ע למד בדרכים ליקוטי מוהר"ן, הוי אומר שהוא נטל עמו ליקוטי מוהר"ן לדרך, ובבית - וודאי, עלינו להוציא מכך מוסר השכל...

